

VAN OPSLUITING NAAR BEGELEIDING:

De kracht van ambulante
maatregelen als
duurzaam alternatief
voor jeugddelinquenten.

**HO
GENT**

Morgane Dochy
OLOD Bachelorproject
Joost Broucke
Sociaal werk - HoGent

INLEIDING	03
CONCRETISEREN MAATSCHAPPELIJK ONDERZOEK	04
EEN CONTEXTUELE VERKENNING VAN JEUGDDELINQUENTIE	05
<ul style="list-style-type: none"> • Ons maatschappelijk beeld door de eeuwen heen • Juridische context • Procedures en maatregelen jeugddelict 	05 05 06
DE IMPACT VAN RESIDENTIËLE MAATREGELEN	07
<ul style="list-style-type: none"> • Uit wetenschappelijk onderzoek • Uit getuigenissen van jongeren & hulpverleners 	
AMBULANTE MAATREGEL ALS ALTERNATIEF VOOR RESIDENTIËLE PLAATSING?	08
<ul style="list-style-type: none"> • Effectiviteit delictgerichte contextbegeleiding • Getuigenissen jongeren, ouders en hulpverleners • Good practices in andere landen 	09 09 10
LINK MET SOCIAAL WERK	11
<ul style="list-style-type: none"> • Definieren van een sociaalwerkprobleem • Uitdagingen voor sociaal werk • In relatie tot maatschappelijke ontwikkeling: re-integratie en herstelgericht werken 	
CONCLUSIE	13
BRONNEN	14

"Een plaatsing in een gemeenschapsinstelling is een laatste redmiddel." (Pleysier, 2023). Dit klinkt misschien logisch, maar hoe vaak wordt dit principe in de praktijk daadwerkelijk gevolgd?

Tijdens mijn stage bij de Sociale Dienst Jeugdrechtsbank zag ik hoe snel een residentiële maatregel door de jeugdrechter wordt opgelegd aan jongeren die een jeugddelict hebben gepleegd. Voor sommigen biedt dit de nodige structuur en veiligheid (VRT nws, 2024), maar voor een ander groot deel lijkt het de deur naar een succesvolle re-integratie in de maatschappij juist verder te sluiten (Smolders, 2023).

Als stagiaire kreeg ik de kans om zelfstandig jongeren op te volgen en met hen in gesprek te gaan. In onze gesprekken deelden zij openhartig hun ervaringen met jeugdhulp, waaronder hun verblijf in gemeenschapsinstellingen. Deze verhalen lieten een diepe indruk op me achter. Ik werd geraakt door hun strijd om na een gesloten plaatsing opnieuw aansluiting te vinden bij de maatschappij. Tegelijk gaven ze aan dat alternatieve trajecten, zoals ambulante hulpverlening, onvoldoende verkend waren vóór hun plaatsing in een residentiële instelling.

Vanuit mijn sterke interesse in het juridische en sociale luik van het sociaal werk, en de inzichten uit de praktijk, besloot ik deze vraag verder te onderzoeken. Het praktijkprobleem betreft de impact van residentiële maatregelen op jongeren die een jeugddelict hebben gepleegd. Mijn doel is om na te gaan of ambulante maatregelen een duurzaam alternatief kunnen bieden voor residentiële maatregelen. Het onderzoek richt zich op de volgende probleemstelling:

"Wat is de impact van een residentiële aanpak op jongeren die een jeugddelict hebben gepleegd, en in welke mate kan een ambulante aanpak een haalbaar alternatief zijn voor residentiële zorg?"

Mijn onderzoek is voornamelijk gebaseerd op een literatuurstudie waarbij ik wetenschappelijke artikelen, beleidsdocumenten en rapporten heb geanalyseerd om een stevige theoretische basis te creëren. Hierbij heb ik zowel de historische als de juridische context van het jeugddelinquentierecht onderzocht, wat inzicht biedt in de onderliggende principes en evoluties van het beleid. Ik heb kwalitatieve data verzameld uit getuigenissen van jongeren, hulpverleners en beleidsmakers via bestaande bronnen. Aangezien er veel relevante informatie beschikbaar is, heb ik ervoor gekozen om geen nieuwe interviews af te nemen.

Wat betreft de kwantitatieve data heb ik statistieken geanalyseerd over het aantal plaatsingen in gemeenschapsinstellingen, de effectiviteit van delictgerichte contextbegeleiding, de impact van detentie op de ontwikkeling van jongeren... Daarnaast heb ik een casestudy uitgevoerd tijdens mijn stage bij de Sociale Dienst Jeugdrechtsbank, waarin ik sprak met een jongere (Sam). Hij heeft zowel een residentieel traject in een gemeenschapsinstelling als een ambulant delictgerichte contextbegeleiding doorlopen. Door de combinatie van literatuur, cijfers en persoonlijke verhalen probeer ik een genuanceerd beeld te schetsen van de effectiviteit van residentiële en ambulante trajecten. Dit onderzoek richt zich specifiek op jongeren tussen de 14 en 18 jaar die betrokken zijn bij een jeugddelict.

CONCRETISEREN MAATSCHAPPELIJK PROBLEEM

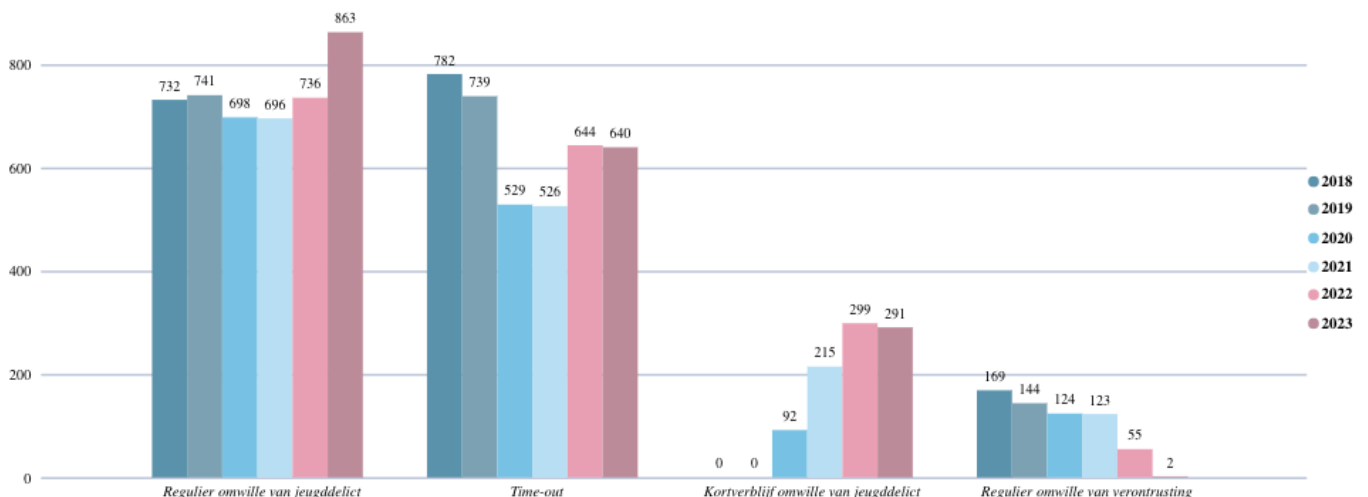
Het Decreet Jeugddelinquentierecht van 2019 benadrukt subsidiariteit als centraal principe. Dit houdt in dat herstelgerichte afhandeling en ambulante reactievormen steeds prioriteit dienen te krijgen boven ingrijpendere maatregelen. Residentiële maatregelen, zoals een gesloten begeleiding in een gemeenschapsinstelling, zijn bedoeld als ultimum remedium: de laatste en meest ingrijpende optie (Goedseels & Ravier, 2020). *“Een gedwongen traject in een gesloten instelling zet een normaal adolescentenleven immers ernstig op zijn kop. Naast het stopzetten van negatieve invloeden en gedrag, knipt het ook in positieve, ondersteunende en zorgzame connecties en leefwerelden, en het samen plaatsen van jeugdige delictplegers brengt dan weer het risico van negatieve onderlinge beïnvloeding met zich mee.”* (Smolders, 2023). Toch merkte ik in de praktijk dat residentiële maatregelen voor jeugdrechters en consulenten vaak lijken te functioneren als een standaardoplossing, in plaats van als laatste redmiddel.

De cijfers rond jeugddelinquentie vanuit de Vlaamse Overheid bevestigen deze trend. In 2023 werden 39.753 jeugddelictdossiers geregistreerd, wat een lichte stijging betekent ten opzichte van 2022 (36.664 dossiers) en 2021 (39.171 dossiers). Daarnaast is het aantal jongeren dat in een gemeenschapsinstelling (GI) wordt geplaatst, de afgelopen jaren toegenomen: van 696 jongeren in 2021 naar 736 in 2022 en 863 in 2023

(Cijferrapport Jeugddelinquentie, 2024). Ook werden in 2023 nog eens 291 jongeren in een GI geplaatst voor een kort verblijf en 640 in het kader van een time-out. Tegelijkertijd blijven de cijfers voor ambulante maatregelen laag. In 2022 werden slechts 130 jongeren begeleid in het kader van delictgerichte contextbegeleiding, en in 2023 waren dit er 150. Het beperkte aantal beschikbare modules, 88 reguliere en 60 specifiek na kortverblijf, weerspiegelt de beperkte capaciteit om deze maatregel breed in te zetten (Cijferrapport Jeugddelinquentie, 2024).

Ook door hulpverleners in het werkveld wordt dit opgemerkt. Magda Massoels, afdelingshoofd gemeenschapsinstelling, maakt een opmerkelijke uitspraak: *“Ook al zijn er heel wat zinvolle alternatieven, toch zien we nog te veel een reflex naar die geslotenheid.”* (geciteerd door Geivers, 2020).

Als sociaal werker stel ik mezelf de vraag of de mooie principes en doelstellingen van het Jeugddelinquentiedecreet voldoende worden vertaald naar de praktijk. Het decreet biedt een veelbelovende insteek door te pleiten voor een herstelgerichte aanpak en alternatieven voor residentiële plaatsingen, maar dit vraagt ook om een daadwerkelijke implementatie en inzet binnen het werkveld. De cijfers ondersteunen deze observatie: terwijl het aantal jongeren in gemeenschapsinstellingen jaarlijks toeneemt, blijft de inzet op ambulante maatregelen relatief laag (Cijferrapport Jeugddelinquentie, 2024).

Figuur 1: Cijfers over aantal plaatsingen in gemeenschapsinstellingen (Cijferrapport Jeugddelinquentie, 2024).

Ons maatschappelijk beeld door de eeuwen heen

In dit deel geef ik beknopt de historische context van het jeugddelinquentierecht, die een duidelijk inzicht biedt in de manier waarop we door de tijd heen naar jongeren die delicten plegen hebben gekeken.

Tot in 20e eeuw werden jongeren die crimineel gedrag vertoonden vaak gezien als 'ziek'. Ze werden door de maatschappij heropgevoed, alsof ze genezen konden worden van hun criminele gedrag. Jongeren die strafbare feiten pleegden, werden vaak op dezelfde manier behandeld als volwassenen. Opsluiting was de gangbare straf (Gerlo, Eliaerts, & Ballet, 1990). In België markeerde de kinderbeschermingswet van 1912 een belangrijke verschuiving in de aanpak van jeugddelinquentie. De wet stelde dat minderjarigen onder de 16 jaar niet als strafbare daders konden worden beschouwd, maar hun daden werden omschreven als "misdrijf omschreven feiten". Kinderrechters begonnen te oordelen volgens het principe "in het belang van het kind. Ondanks deze verschuiving bleef het lange tijd gebruikelijk om jongeren in residentiële instellingen te plaatsen (Steyaert, 2016). Vanaf de jaren 1980 kwam onder invloed van internationale kinderrechtenverdragen meer aandacht voor rechten en herstel van jongeren. Alternatieven zoals herstelrecht en bemiddeling werden aangemoedigd (Verenigde Naties, 1989). Dit resulteerde in een aantal hervormingen, waaronder het herstelgericht jeugdsanctierecht van 2006. Hierbij lag de nadruk op de bescherming van jongeren, responsabiliseren van de ouders via een ouderstage en herstel naar slachtoffers en maatschappij (Openjustice.be, 2006). Het Jeugddelinquentiedecreet van 2019 bouwt hierop verder.

Deze historische benadering toont een steeds terugkerend spanningsveld: de keuze tussen het straffen van jongeren voor de schade die ze hebben veroorzaakt en het bieden van hulp en bescherming. Dit spanningsveld is diep verankerd in onze cultuur en blijft onze benadering van jeugddelinquentie beïnvloeden. Dit dilemma is niet alleen een historisch vraagstuk, maar ook een actueel maatschappelijk debat. Dit blijkt uit de woorden van Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Zuhal Demir, die stelt: ***"We zien dat in Vlaanderen steeds meer en meer jongeren de Rubicon oversteken en verder gaan dan kattenkwaad. Die plegers van zware jeugdcriminaliteit moeten we bij hun nekvel nemen en duidelijk maken: dit is geen normaal gedrag. [...]"***

Maar wie echt niet horen wil, moet voelen." (geciteerd in Heselmans, 2023). De uitspraak van Magda Massoels ***"Als je een jongere niet opsluit, voelt het alsof er straffeloosheid is."*** (geciteerd door Geivers, 2020), weerspiegelt de heersende opvattingen in de maatschappij. Massoels verwijst naar het gevoel dat veel mensen in de samenleving hebben. Zonder de opsluiting van jongeren die strafbare feiten plegen, lijkt er geen echte verantwoording te zijn voor de gepleegde daden.

Juridische context

De juridische context biedt inzicht in hoe de samenleving probeert om te gaan met het eerder beschreven spanningsveld. Het toont hoe de wet een balans probeert te vinden tussen het straffen van jongeren en het bieden van kansen voor herstel en re-integratie. Het nieuwe Jeugddelinquentiedecreet van 2019 heeft als doel om snel, helder en constructief te reageren op jongeren die strafbare feiten plegen (Vandeuren et al., 2019). De nadruk ligt op het nemen van verantwoordelijkheid door jongeren voor hun daden. Het decreet biedt een flexibele, op maat gemaakte aanpak waarbij de reactie op het delict wordt gescheiden van de hulpverlening voor onderliggende problemen (Jeugdhulp, z.d.-a).

Een belangrijke wijziging is de actieve betrokkenheid van ouders of andere opvoedingsverantwoordelijken, die als partners in het traject worden gezien. Met dit decreet wil men jongeren de kans geven hun fouten te herstellen en verantwoordelijkheid te nemen, terwijl ook hun opvoedingscontext wordt versterkt en slachtofferherstel wordt bevorderd (Goedseels & Ravier, 2020). Een van de principes die in het decreet zijn vastgelegd, is het kortverblijf. Dit betreft een traject van maximaal twee weken in een gemeenschapsinstelling, gericht op jongeren bij wie de hulpverlening dreigt vast te lopen. Dit geldt niet alleen voor jeugddelinquenten, maar ook voor jongeren uit VOS-dossiers (Verontrustende Opvoedingssituaties). Na deze periode volgt doorgaans intensieve begeleiding thuis, vaak in de vorm van delictgerichte contextbegeleiding. Met deze aanpak wil men jongeren een signaal geven, zonder ze effectief te gaan opsluiten (Heselmans, 2023).

Procedures en maatregelen jeugddelict

Wanneer een minderjarige een jeugddelict pleegt, wordt een specifieke procedure gevolgd die is afgestemd op de leeftijd, situatie en ernst van de feiten. Het proces start meestal bij de politie, waar een proces-verbaal wordt opgemaakt. Dit wordt doorgestuurd naar de procureur des Konings, die beslist hoe verder te handelen. In ernstigere gevallen of bij herhaling kan de procureur de zaak doorverwijzen naar de jeugdrechter (*Als Je Dader Bent van een Jeugddelict*, 2023).

In de voorlopige of onderzoeksfase kan de Jeugdrechter voorlopige maatregelen opleggen. De mogelijkheden hierbij zijn een herstelgericht en constructief aanbod door een deelname aan een positief project¹, leerproject, gemeenschapsdienst, herstelgericht groepsoverleg² of herstelbemiddeling. Daarnaast kan de Jeugdrechter ook kiezen om ambulante maatregelen, zoals delictgerichte contextbegeleiding, op te leggen aan de jongere en zijn gezin (Jeugdhulp, z.d-a). Zoals eerder uitgelegd kan een plaatsing in een gemeenschapsinstelling enkel worden ingezet als ultimim remedium (Goedseels & Ravier, 2020), en dat enkel na een gesloten oriëntatie in De Grubbe van maximaal één maand. Dit is alleen mogelijk voor jongeren van 14 jaar of ouder die ernstige feiten hebben gepleegd en een gevaar voor de openbare veiligheid vormen (Decreet betreffende het jeugddelinquentierecht, 2019, hoofdstuk 4).

Tijdens de fase ten gronde heeft de jeugdrechter extra opties ter beschikking. Zo kan hij of zij ervoor kiezen om de jongere een waarschuwing te geven of te oordelen dat de eerder opgelegde maatregel al voldoende effect heeft gehad. De rechter kan ook een plaatsing in een gemeenschapsinstelling opleggen van 3, 6 of 9 maanden. Voor jongeren met psychische problematieken is er de mogelijkheid van gesloten zorg (Decreet betreffende het jeugddelinquentierecht, 2019, hoofdstuk 4).

Een kritische bedenking die ik mezelf stel is, wat blijft er over van vrijheidsberoving als ultimim remedium wanneer men meer en meer gaat inzetten op een kortverblijf in de gemeenschapsinstellingen? Door de toenemende focus op kortverblijf en de uitbreiding van de capaciteit in gemeenschapsinstellingen, lijkt deze maatregel steeds meer een standaardoptie te worden. Als sociaal werker maak ik mij zorgen dat de uitbreiding van de kortverblijfcapaciteit zal meebrengen dat jeugdrechters hier (nog) sneller op zullen inzetten. Ik denk dat kortverblijf zeker voordelen biedt, zoals een snel signaal aan de jongere en een startpunt voor intensieve hulp. Maar het blijft essentieel om kritisch te evalueren of deze aanpak in alle gevallen proportioneel en noodzakelijk is. Verder in dit artikel wordt de impact van deze residentiële maatregelen besproken, waarmee de ernst van dit maatschappelijke probleem nog duidelijk wordt gemaakt.

Figuur 2: Gemeenschapsinstelling De Zande campus Wingene (Opgroeien, 2024)

¹ “Het idee achter een positief project is dat het steeds een initiatief is van de jongere. [...] Het positief project is een nieuwe reactie die gericht is op het herstel van de gevolgen van het gedrag of het jeugddelict en/of de veroorzaakte schade en de re-integratie van de minderjarige bevordert.” (Jeugdhulp, z.d-b).

² “Een bijeenkomst waarbij de minderjarige dader en het slachtoffer, elk met hun achterban, op zoek gaan naar een constructieve oplossing voor de gevolgen van het delict.” (Jeugdhulp, z.d-c).

Uit wetenschappelijk onderzoek

Wetenschappelijk onderzoek toont aan dat de impact van jeugddetentie verder reikt dan de detentieperiode zelf en aanzienlijke gevolgen heeft voor de gezondheid, het sociaal functioneren, onderwijs, de kansen op werk en recidive van jongeren (Ackerman et al., 2024). Jongeren die in jeugdinrichtingen verblijven, hebben vaak een verhoogd risico op mentale gezondheidsproblemen zoals depressie (37,7%) en suïcidaliteit (28,1%), vooral wanneer de detentie op jonge leeftijd plaatsvond (Barnert et al. in Ackerman et al., 2023).

Op korte termijn heeft jeugddetentie vaak negatieve gevolgen voor het onderwijs en de kansen op werk van jongeren. Hjalmarsson (in Mendel, 2023) toonde aan dat opsluiting voor de leeftijd van 17 jaar de kans op het behalen van een middelbare schooldiploma met 26% verminderde. Dit percentage was veel hoger dan bij jongeren die wel gearresteerd werden en betrokken waren bij de jeugdrechtbank, maar niet gedetineerd waren. Ook de cognitieve en emotionele ontwikkeling wordt verstoord, wat leidt tot verminderde impulscontrole en moeilijkheden in sociale interacties en het opbouwen van gezonde relaties (Ackerman et al., 2024).

Uit een onderzoek van Gilman, Hill en Hawkins blijkt dat jongeren die in hun jeugd gedetineerd waren, een significant verhoogde kans hebben op crimineel

Consequences of Incarceration for Adult Functioning (Odds Ratios)

	Incarcerated Vs. Never Incarcerated	
	Pre-weighting	Post-weighting
Crime	2.92 ^{***}	1.88
Incarceration	8.94 ^{***}	3.70 ^{**}
Alcohol	1.98 ^{**}	2.28 [*]
Drugs	2.15 ^{**}	1.25
Anxiety	0.54	0.45
Depression	0.70	0.54
Welfare	2.10 ^{**}	2.21 [*]

Figuur 3: Gegevens over de impact van opsluiting van jongeren op hun functioneren als volwassenen (Gilman et al., 2015).

ontvangen van sociale bijstand in hun volwassenheid. Ze hebben 1,88 keer meer kans om crimineel gedrag te vertonen en 3,70 keer meer kans om later opnieuw gevangen te worden. Ook alcoholproblemen komen vaker voor (odds ratio van 2,28) en de kans om sociale bijstand te ontvangen is 2,21 keer groter (Gilman et al., 2015).

Jongeren die in jeugdinrichtingen verbleven, hebben een verhoogd risico om later weer met justitie in aanraking te komen, vooral wanneer de eerste veroordeling op jonge leeftijd plaatsvond. De duur van de eerste detentie heeft een directe invloed op de kans op latere veroordelingen, wat het voor deze jongeren moeilijk maakt om volledig te rehabiliteren (Ackerman et al., 2024). Christiaens et al. (2009) onderzochten de recidive van jongeren die eerder in een instelling geplaatst waren in België. Hun bevindingen tonen een vergelijkbare recidivegraad van 43% tot 49% tussen de verschillende instellingen. Na het bereiken van de meerderjarigheid ligt de recidivegraad op 41,3%, wat aangeeft dat deze jongeren minstens één keer opnieuw worden veroordeeld. Bijna 50% van hen wordt binnen het eerste jaar na meerderjarigheid opnieuw veroordeeld.

Uit getuigenissen van jongeren en hulpverlening

In een artikel van sociaal.net deelt Bernard zijn twijfels over de effectiviteit van zijn verblijf in een gesloten instelling. Bernard, die binnenkort de instelling zal verlaten, twijfelt of de korte tijd in de GI werkelijk bijdraagt aan zijn persoonlijke ontwikkeling of dat het slechts tijdelijke rust biedt zonder structurele verandering. *“Ik wil gewoon een eigen leven leiden. Ik weet niet of dit allemaal wel helpt, als je ziet hoeveel jongens hervallen. Je verandert ook niet zomaar, hé. Hier leeft ge niet. Ge verdoet gewoon uw tijd.”* (geciteerd door Sillis, 2021). Daarnaast merkt hij op dat hij zich onbegrepen en gestigmatiseerd voelt door de buitenwereld, en verwoordt het treffend als *“Buiten denken mensen wellicht dat we ik-weet-niet-wat-voor-gasten zijn. Maar wij zijn gewone jongens.”* (geciteerd door Sillis, 2021).

Twee andere jongeren delen in een getuigenis voor VRT hun ervaringen. Hoewel ze begrijpen dat ze een straf moeten krijgen voor hun daden, hadden ze liever begeleiding thuis gehad in plaats van een plaatsing. Ze vinden het jammer dat ze niet in hun eigen omgeving kunnen blijven, maar erkennen tegelijkertijd dat het misschien goed is om “effe” afstand te nemen. Ze geven aan dat de tijd in de instelling hen helpt om na te denken over hun toekomst en dat ze waardevolle lessen leren in de leergroepen met andere jongeren. Het biedt hen een moment van veiligheid, structuur en een kans om stil te staan bij wat ze willen veranderen (VRT nws, 2024).

In een artikel van sociaal.net getuigt Eloise (32) over haar ervaring met de re-integratie na haar verblijf in een gesloten instelling als minderjarige. Ze beschrijft hoe haar terugkeer naar school gepaard ging met stigmatisering. *"Als je hoort dat zo'n verhaal de ronde doet, dan wordt je daar niet echt beter van. Je loopt met een stempel op uw kop hé."* (geciteerd door Luyten et al., 2015). Deze stempel leidde tot isolatie, en uiteindelijk liet ze zelfs haar hobby's vallen uit angst voor verdere vooroordelen (Luyten et al., 2015).

Het personeel uit de gemeenschapsinstellingen erkent de complexiteit van de jongeren die in een gesloten instelling verblijven. De traumatische ervaringen die deze jongeren hebben opgedaan, maken het vaak moeilijk om ze passend te plaatsen in het systeem van gesloten opvang. Ze hebben intensieve en langdurige zorg nodig, maar de beperkte tijd en middelen in een gesloten instelling beperken de mogelijkheid om hierin te voorzien. Personeel spreekt over de behoefte aan een verschuiving naar meer ambulante vormen van hulpverlening, die jongeren langer en dieper kunnen ondersteunen in hun herstel. Echter, de beperkte middelen en de stigmatisering die kleeft aan jeugdige delinquenten maken het moeilijk om deze verschuiving daadwerkelijk te realiseren (Sillis, 2020).

Ook in een artikel van Opgroeien (2023) delen campusverantwoordelijke Wim en begeleider Sam van De Grubbe hun visie op de opvang van jongeren in een gesloten instelling. Zij worstelen met taal- en cultuurbarrières, die zorgen voor extra drempels in de hulpverlening. De beperkte verblijfsduur laat weinig ruimte om diepgaande hulp te bieden. Sam beschrijft het treffend als *"Wij zijn maar een pleister op een wonde die al veel langer aan het etteren is."*

(geciteerd door Opgroeien, 2023). Volgens Wim is een gesloten instelling niet altijd de juiste plek voor jongeren met complexe trauma's. *"Ze hebben veel meegemaakt, maar hier is geen tijd of ruimte om met die trauma's aan de slag te gaan."* (geciteerd door opgroeien, 2023). De hulpverleners benadrukken het tekort aan gespecialiseerde trajecten en alternatieven buiten de gesloten instelling.

Kinderrechtencommissaris Caroline Vrijens stelt: *"Het is niet aangetoond dat afzondering op termijn voor meer veiligheid zorgt of een pedagogische meerwaarde heeft."* (Vrijens, 2023). Volgens haar hebben gesloten instellingen een grote invloed op jongeren. Ze zijn vaak veel alleen, en afzondering kan veel schade aanrichten. Zowel internationale kinderrechten als wetenschappelijk onderzoek tonen aan dat afzondering niet werkt en juist meer onrust veroorzaakt in plaats van veiligheid te bieden (Vrijens, 2023).

Wetenschappelijk onderzoek toont aan dat jeugddetentie zowel op korte als lange termijn, negatieve gevolgen kan hebben voor jongeren (Ackerman et al., 2024; Mendel, 2023; Gilman et al., 2015). Daarnaast bevestigen jongeren dit in getuigenissen: gesloten instellingen bieden op korte termijn rust en stabiliteit (VRT nws, 2024), maar leiden volgens hen niet tot structurele veranderingen. Ze ervaren stigmatisering en missen diepgaande/langdige begeleiding (Sillis, 2020; Opgroeien, 2023; Luyten et al., 2015). Als sociaal werker vind ik het cruciaal om deze impact te benadrukken, omdat dit de urgentie van alternatieven benadrukt. Daarom onderzoek ik hierna de effectiviteit en ervaringen rond delictgerichte contextbegeleiding als mogelijk duurzaam alternatief.

AMBULANTE MAATREGEL ALS ALTERNATIEF VOOR RESIDENTIËLE PLAATSING?

Effectiviteit delictgerichte contextbegeleiding

Het Jeugddelinquentiedecreet van 15 februari 2019 introduceert delictgerichte contextbegeleiding (DELCO) als een belangrijke maatregel voor de begeleiding van minderjarige delictplegers. DELCO legt de nadruk op gedeelde verantwoordelijkheid, waarbij niet alleen de jongere maar ook ouders en opvoedingsverantwoordelijken actief betrokken worden. Er zijn 88 beschikbare modules waarmee jaarlijks maximaal 178 jongeren begeleid kunnen worden (Jeugdhulp, z.d.-a). Gezien het aantal instromende jeugddelictdossiers in 2023 (39.753), is dit aantal opvallend laag (Cijferrapport *Jeugddelinquentierecht*, 2024).

De gezinssituatie van een jongere speelt een belangrijke rol in diens ontwikkeling. Veiligheid, geborgenheid en een hechte band zijn essentieel voor een gezonde ontwikkeling. De interactie tussen opvoedingsstijl en het gedrag van de jongere heeft een wederzijdse invloed, met zowel positieve als negatieve gevolgen (Christiaens et al., 2009). Ook in een artikel van sociaal.net wordt het belang van de thuissituatie voor jongeren benadrukt, zowel in relatie tot het ontstaan van delinquent gedrag als in het kader van de kans op recidive. Het versterken van beschermende factoren in de thuissituatie, zoals het bevorderen van een positief gezinsklimaat en het inzetten van ondersteunende netwerken, kan bijdragen aan een effectievere en meer duurzame re-integratie van jongeren (Stalpaert, K., Le Roy, J., & Claes, B., 2017).

Er is nog beperkt onderzoek beschikbaar naar de effectiviteit van delictgerichte contextbegeleiding, aangezien deze maatregel relatief recent is ingevoerd binnen het kader van het Jeugddelinquentie. Toch bieden het exploratief onderzoek en de procesevaluatie van Mathieu et al. (2022) waardevolle inzichten. In 2020 voltooide 76,8% van de jongeren het DELCO-traject volledig; dit percentage steeg in 2021 naar 89,6%. Slechts 12 trajecten werden dat jaar stopgezet door uitval. De doelstellingen van DELCO werden in 2020 in 64% van de dossiers bereikt, en in 2021 in 72%. Hoewel deze resultaten wijzen op succes, blijkt dat 39% van de jongeren na afloop van het traject vervolgbegeleiding nodig heeft. De ambitieuze doelstellingen zijn niet altijd haalbaar binnen de vastgelegde termijnen (Mathieu et al. 2022).

Een belangrijk aspect van DELCO is het herstel binnen de leefomgeving van de jongere. Jongeren worden aangemoedigd om te reflecteren op hun gedrag, wat leidt tot gedragsveranderingen zoals minder agressie, betere communicatie met ouders en meer zelfreflectie. Toch blijkt dat bepaalde diepgewortelde breuken in relaties moeilijk te herstellen zijn binnen de beperkte duur van de begeleiding. Er zijn indicaties dat recidive op korte termijn vaak wordt voorkomen, maar een structurele opvolging op lange termijn ontbreekt. Hierdoor blijft het effect op de lange termijn grotendeels onbekend (Mathieu et al., 2022).

Getuigenissen jongeren, ouders en hulpverleners

Een getuigenis op Sociaal.net van Ilyas, een 16-jarige jongen die in aanraking met het jeugdrechtsysteem na incidenten van agressie en diefstal, benadrukt de waarde van DELCO. Aanvankelijk leek een plaatsing in een gesloten instelling onvermijdelijk, maar dankzij de tussenkomst van zijn consulent kreeg hij de kans om delictgerichte contextbegeleiding via het Oranjestad te volgen. Ilyas kijkt kritisch terug op zijn tijd in de GI, waar hij de sfeer als "verstikkend" ervoer en zich gefrustreerd voelde omdat hij geen verantwoordelijkheid kon nemen voor zijn daden. ***"Je zit daar met gasten die allemaal hetzelfde probleem hebben, en je wordt er niet beter van"*** (geciteerd door Sillis, 2022). In het Oranjestad voelde hij zich voor het eerst gehoord ***"Ze vroegen wat ik nodig had en hoe ze me konden helpen. Dat gaf me het gevoel dat ik er toe deed."*** (geciteerd door Sillis, 2022). Volgens Ilyas heeft het traject bij het Oranjestad veel meer impact gehad dan zijn tijd in de GI: ***"In de GI voelde ik me een nummer. Hier voel ik me een mens"*** (geciteerd door Sillis, 2022).

Een casestudy vanuit mijn stage bij de Sociale Dienst Jeugdrechtsbank geeft inzicht in een soortgelijke ervaring. Sam (16) was betrokken bij diefstallen en groeide op in een gezin met beperkte middelen en een complexe thuissituatie. Hij doorliep zowel een residentiële plaatsing in een gemeenschapsinstelling als een delictgerichte contextbegeleiding. Na een maand in De Grubbe werd Sam geplaatst in De Zande voor drie maanden. Hoewel hij in het begin verbetering merkte, herviel hij na zijn terugkeer in oude gedragingen. Het DELCO-traject bood Sam meer persoonlijke begeleiding en betrok zijn familie actief:

“Mijn ouders werden echt bij het traject betrokken, en dat was een grote steun.” (persoonlijke communicatie, 12 december 2024). Sam gaf aan dat het moeilijk was om oude gewoontes los te laten, maar de gesprekken met zijn begeleider hem hielpen: ***“Die gesprekken gaven me de kracht om niet mee te gaan in oude patronen.”*** (persoonlijke communicatie, 12 december 2024). Hij beschreef het DELCO-traject als waardevol: ***“Het voelde alsof ik stap voor stap weer grip kreeg op mijn leven. Mijn begeleider gaf me haalbare doelen, en dat gaf me richting.”*** (persoonlijke communicatie, 12 december 2024). Ondanks de uitdagingen voelde Sam zich sterker en ging hij vooruit dankzij de begeleiding en de steun van zijn familie.

Magda Massoels wijst erop dat ***“Meer dan de helft van de jongeren die bij ons binnenkomen, kunnen ook met een ambulant alternatief verdergaan.”*** (geciteerd door Geivers, 2020). Dit geldt vooral voor jongeren met een laag tot gemiddeld risico op recidive, mits zij een ondersteunende omgeving hebben (Geivers, 2020).

Vervolgens wil ik een getuigenis uit Sociaal.net delen, omdat het duidelijk maakt wat volgens zowel hulpverleners als ouders effectief is binnen delictgerichte contextbegeleiding. Het illustreert het belang van gezinsgericht werken, waarbij zowel de jongere als het gezin ondersteund wordt om conflicten te verwerken en onderlinge banden te herstellen. Hulpverleners benadrukken dat bewustwording van gezinsdynamieken en het stimuleren van verbindende momenten cruciaal zijn. Een evenwicht tussen grenzen stellen en zorgende verbinding blijkt essentieel voor de ontwikkeling van jongeren, zoals ook blijkt uit de ervaring van Yenthe's ouders (Van Cleynenbreugel, 2023).

Good practices in andere landen

In Nederland zie ik een duidelijke verschuiving van gesloten jeugdzorg naar ambulante maatregelen als alternatief voor detentie. Een goed voorbeeld hiervan is het FAST-programma, dat zich richt op jongeren van 12 tot 18 jaar die antisociaal gedrag vertonen en een hoog risico op recidive hebben. Het programma biedt intensieve begeleiding die zowel het gedrag van de jongeren als hun gezins- en sociale omgeving aanpakt (Hoogsteder, S. & Nederlands Jeugdinstituut, 2021). Deze aanpak heeft geleid tot een aanzienlijke afname van gesloten plaatsingen in Nederland, van 1.707 in 2019 naar 891 in 2023 (Cijfers over JeugdzorgPlus, 2022).

In Engeland bestaat een vergelijkbaar programma, het Intensive Supervision and Surveillance Programme (ISSP), dat ook als alternatief voor jeugddetentie dient. Het programma combineert strikte supervisie en controle met begeleiding die gericht is op de achterliggende oorzaken van delinquent gedrag. Jongeren blijven in hun eigen omgeving, maar krijgen intensieve begeleiding die hen helpt bij hun re-integratie. Dit heeft niet alleen geleid tot een afname van detentieplaatsen, maar ook tot een lager recidivepercentage (Gray et al., 2005).

Deze voorbeelden tonen aan hoe effectieve alternatieven voor detentie kunnen bijdragen aan de re-integratie van jongeren, zonder dat zij de zware gevolgen van jeugddetentie hoeven te ondergaan.

Definiëren van een sociaalwerkprobleem

Het vraagstuk rond de impact van residentiële maatregelen voor jongeren die een jeugddelict hebben gepleegd, raakt de kern van ons beroep als sociaal werker. Dit blijkt duidelijk uit de internationale definitie van sociaal werk, waarin we staan voor empowerment, bevrijding van mensen, sociale rechtvaardigheid, mensenrechten, en andere fundamentele principes (*Global Definition of Social Work*, 2014). De keuzes die we maken in het hulpverleningsproces, zoals de beslissing tussen residentiële plaatsing of ambulante begeleiding, moeten altijd in lijn zijn met deze principes.

Empowerment speelt hierbij een belangrijke rol. Barker (2013) beschrijft empowerment als het proces waarbij individuen geholpen worden om hun eigen kracht en invloed te vergroten, zodat ze hun leefomstandigheden kunnen verbeteren. In mijn ervaring als sociaal werker merk ik dat residentiële maatregelen vaak de autonomie van jongeren beperken. Zo gaf bijvoorbeeld Sam aan dat alles in de gemeenschapsinstelling al vaststaat, en je moet doen wat er van je verwacht wordt (persoonlijke communicatie, 12 december 2024). Jongeren worden uit hun vertrouwde omgeving gehaald, verliezen hun sociale netwerken, en komen daardoor vaak in een afhankelijke situatie. Ambulante hulpverlening biedt jongeren de mogelijkheid om binnen hun eigen context te blijven en hun verantwoordelijkheid langzaam terug te nemen.

Daarnaast speelt sociale rechtvaardigheid een belangrijke rol. ***“Sociale rechtvaardigheid is de overtuiging dat iedereen gelijke rechten, kansen en behandeling verdient, ongeacht hun ras, economische status, seksualiteit of genderidentiteit.”*** (National Association of Social Workers, 2023). Uit onderzoek blijkt dat jongeren na een residentiële plaatsing een groter risico op stigmatisering, uitsluiting en een verminderde kans op re-integratie in de maatschappij hebben (Ackerman et al., 2024; Mendel, 2023; Gilman et al., 2015). Ambulante hulpverlening kan hier een grote rol spelen door jongeren in hun eigen omgeving te ondersteunen, hen te helpen zich te ontwikkelen binnen hun vertrouwde context, en sociale uitsluiting tegen te gaan.

Ten slotte is het respecteren van mensenrechten een essentieel aspect in dit vraagstuk. Elk kind heeft recht op zorg die aansluit bij zijn of haar behoeften, zonder dat dit de rechten van het kind schendt. Residentiële plaatsingen hebben vaak ingrijpende gevolgen, zoals verlies van vrijheid en sociale verbindingen. Dit brengt het risico met zich mee dat deze jongeren niet de ontwikkelingskansen krijgen die ze verdienen (Ackerman et al., 2024). Als sociaal werker vind ik dat we moeten blijven pleiten voor methodieken die aansluiten bij de rechten van het kind en die bijdragen aan hun herstel en toekomstperspectief.

Uitdagingen voor sociaal werk

Een belangrijke uitdaging voor het sociaal werk is het versterken van ambulante hulpverlening als volwaardig alternatief voor residentiële plaatsingen bij jongeren die jeugddelicten hebben gepleegd. Dit vraagt om overtuigend advies vanuit de Sociale Dienst Jeugdrechtbank (SDJ), waarbij hulpverleners de rechters beter motiveren om te kiezen voor ambulante maatregelen. Tegelijkertijd moet sociaal werk omgaan met maatschappelijke druk voor snelle, zichtbare interventies, die vaak leiden tot voorkeur voor residentiële plaatsingen. Door herstelgerichte methodieken en succesverhalen van ambulante trajecten te benadrukken, kan meer draagvlak worden gecreëerd. Daarnaast speelt het tekort aan middelen en capaciteit binnen ambulante hulpverlening een grote rol (Sillis, 2020). Dit kan leiden tot onvoldoende intensieve opvolging, wat ten koste gaat van de effectiviteit. Investeren in samenwerking tussen organisaties en pleiten voor meer middelen is essentieel.

In relatie tot maatschappelijke ontwikkeling: re-integratie en herstelgericht werken

Herstelgericht werken heeft verschillende betekenissen. Volgens Marshall (1999) betekent herstelgericht werken dat de betrokken partijen en de gemeenschap actief deelnemen aan het proces om samen met de wettelijke instanties schade te herstellen. Volgens Walgrave (2003) gaat het om acties die gericht zijn op het herstellen van de schade die door

een misdrijf is veroorzaakt. Volgens Wachtel (2016) is herstelgericht werken een reactie op misdrijven, gericht op het herstellen van de schade en het bevorderen van verzoening. Herstelgericht werken houdt voor mij in dat de nadruk ligt op het herstellen van schade, het bevorderen van verantwoordelijkheid bij de dader en het faciliteren van verzoening, zowel voor het slachtoffer als voor de dader.

In mijn onderzoek richt ik mij op de effectiviteit van ambulante hulpverlening in plaats van residentiële

plaatsing voor jongeren die betrokken zijn bij jeugddelicten. Dit past volgens mij naadloos in het concept van herstelgericht werken, omdat deze benadering de nadruk legt op het herstel van schade en het bevorderen van verantwoordelijkheid bij de dader. Door jongeren in een minder gescheiden en meer betrokken context te begeleiden, zoals met hun gezin en in hun gemeenschap, wordt hun re-integratie en verantwoordelijkheid bevorderd (Opgroeien, 2023).

Dit onderzoek bevestigt voor mij dat ambulante hulpverlening een duurzaam alternatief kan zijn voor plaatsing in gemeenschapsinstellingen, mits het goed wordt ingezet. De cijfers over recidive bij jongeren die in een gemeenschapsinstelling verblijven, wijzen erop dat deze instellingen vaak niet het gewenste effect hebben op lange termijn (Ackerman et al., 2024; Mendel, 2023; Gilman et al., 2015). Jongeren bevestigen dit zelf in getuigenissen: gesloten instellingen bieden op korte termijn rust en stabiliteit (VRT Nieuws, 2024), maar leiden volgens hen niet tot structurele veranderingen. Ze ervaren stigmatisering en missen langdurige, diepgaande begeleiding (Sillis, 2020; Opgroeien, 2023; Luyten et al., 2015). In tegenstelling hiermee blijkt ambulante hulpverlening, zoals delictgerichte contextbegeleiding, jongeren effectief te ondersteunen in hun eigen omgeving (Mathieu et al., 2022). Dit komt doordat er gewerkt wordt met het gezin en het sociale netwerk van de jongere, waardoor duurzame gedragsverandering en maatschappelijke re-integratie mogelijk worden (Stalpaert, K., Le Roy, J., & Claes, B., 2017).

Als sociaal werker ben ik ervan overtuigd dat ambulante hulpverlening bijdraagt aan een meer holistische benadering van jeugddelinquentie. Het biedt niet alleen een manier om jongeren in hun thuissituatie te houden, maar creëert ook een context waar zij zich verantwoordelijker kunnen voelen voor hun eigen gedrag. Dit sluit aan bij de visie van experts zoals Massoels (in Geivers, 2022), die het belang van een ondersteunend netwerk benadrukt voor jongeren met een laag tot gemiddeld risico op recidive. In gevallen waar jongeren een sterk sociaal netwerk

hebben, kan ambulante hulpverlening het effect van een gemeenschapsinstelling zelfs overstijgen. Het biedt hen de ruimte om positief gedrag in hun vertrouwde omgeving te ontwikkelen, wat de kans op terugval verkleint. Massoels stelt zelfs dat de helft van de jongeren die in een gemeenschapsinstelling verblijven, eigenlijk een ambulant traject zouden kunnen volgen.

Het is echter belangrijk om te erkennen dat ambulante hulpverlening niet voor elke jongere geschikt is. Voor jongeren met ernstige gedragsproblemen of een hoog risico op recidive, denk ik dat een gemeenschapsinstelling nog steeds nodig is als tussenstap. Daarom moet er goed gekeken worden naar het risiconiveau en de specifieke behoeften van elke jongere. Dit vraagt om maatwerk, iets wat ik in mijn werk als sociaal werker vaak tegenkom. Het is niet omdat het ene ingezet wordt, dat het andere moet worden uitgesloten.

Daarnaast is het belangrijk te benoemen dat er beperkte plaatsen zijn binnen de delictgerichte contextbegeleiding (Jeugdhulp, z.d.-a) en dat er dus goed moet worden ingezet op deze vorm van ambulante hulpverlening. Door te investeren in het uitbreiden van deze capaciteit kan een effectief alternatief geboden worden voor jongeren die in aanmerking komen voor deze aanpak.

Mijn persoonlijke overtuiging is dat, wanneer ambulante hulpverlening goed wordt ingericht en voldoende aandacht wordt besteed aan het sociale netwerk van de jongere, het een krachtig alternatief kan zijn voor plaatsing in een gesloten instelling.

“Elke jongere heeft recht op een aanpak die past bij zijn of haar unieke situatie. Door in te zetten op maatwerk en het versterken van het sociale netwerk, kunnen we jongeren écht ondersteunen in hun herstel en maatschappelijke re-integratie, zonder hen in een gesloten instelling te plaatsen als dat niet noodzakelijk is.”
(Morgane Dochy, 2025).

- Ackerman, E., Magram, J., & Kennedy, T. D. (2024). *Systematic review: Impact of juvenile incarceration*. Child Protection and Practice, 3, 100083. <https://doi.org/10.1016/j.chipro.2024.100083>
- Als je dader bent van een jeugddelict*. (2023). tZitemZo. https://tzipemzo.be/wp-content/uploads/2022/04/image-2199_tzipemzo-als-je-dader-bent-van-een-jeugddelict-2023.pdf
- Barker, R. L. (2003). *The social work dictionary* (5th ed.). NASW Press. <https://www.scribd.com/doc/56684677/The-Social-Work-Dictionary>
- Christiaens, J., Geluyckens, T., Enhus, E., & Dumortier, E. (2009). *Eindrapport: Voor het eerst geplaatste delinquent minderjarigen en recidive*. Vrije Universiteit Brussel. <https://www.yumpu.com/nl/document/read/20399952/voor-het-eerst-geplaatste-delinquent-jongeren-en-welzijn->
- Cijferrapport Jeugddelinquentie*. (2024, 6 december). Opgroeien. <https://www.opgroeien.be/kennis/cijfers-en-onderzoek/jeugddelinquentie>
- Cijfers over JeugdzorgPlus*. (2022). Nederlands Jeugdinstituut. <https://www.nji.nl/cijfers/jeugdzorgplus#:~:text=JeugdzorgPlus%20heeft%20als%20doel%20jongeren,opgenomen%20in%20een%20JeugdzorgPlus%2Dinstelling>
- Decreet betreffende het jeugddelinquentierecht, hoofdstuk 4*. (2019, 15 februari). Belgisch Staatsblad, 29 april 2019. https://etaamb.openjustice.be/nl/decreet-van-15-februari-2019_n2019011711.html
- Geivers, J. (2020, 17 december). *Plaatsgebrek in gemeenschapsinstellingen*. StampMedia. <https://www.stampmedia.be/artikel/jongeren-opsluiten-niet-altijd-de-beste-keuze>
- Gerlo, J., Eliaerts, C., & Ballet, D. (1990). *Van jeugdbeschermingsrecht naar jeugdrecht?*. Antwerpen: Kluwer rechtswetenschappen. <https://bib.kuleuven.be/rbib/collectie/archieven/boeken/rug-jeugdbeschermingsrechtjeugdrecht-1990.pdf>
- Gilman, A. B., Hill, K. G., & Hawkins, J. D. (2015). *When is a youth's debt to society paid? Examining the Long-Term Consequences of Juvenile Incarceration for Adult Functioning*. Journal of Developmental and Life-Course Criminology. <https://doi.org/10.1007/s40865-015-0002-5>
- Global definition of social Work*. (2014). International Federation of Social Workers. <https://www.ifsw.org/what-is-social-work/global-definition-of-social-work/>
- Goedseels, E., & Ravier, I. (2020, april). *Recente ontwikkelingen in het Belgische jeugdrecht* (Vert. B. Winan). Justitie en Veiligheid. https://nicc.fgov.be/upload/publicaties/jsjv15_nl.pdf
- Gray, E., Taylor, E., Roberts, C., Merrington, S., Youth Justice Board for England and Wales, & Probation Studies Unit at the Centre for Criminology, University of Oxford. (2005). *ISSP: The final report*. <https://assets.publishing.service.gov.uk/media/5a7ed4f8ed915d74e33f2b25/yjb-ISSP-summary.pdf>
- Heselmans, N. (2023, November 22). *Korte periode in een gesloten instelling met intensieve opvolging thuis steeds vaker antwoord na een jeugddelict*. Opgroeien. <https://pers.opgroeien.be/korte-periode-in-een-gesloten-instelling-met-intensieve-opvolging-thuis-steds-vaker-antwoord-na-een-jeugddelict>
- Hoogsteder, S. & Nederlands Jeugdinstituut. (2021). *Beschrijving Forensische ambulante Systeem Therapie (FAST)*. Justitieinterventies.nl. <https://www.nji.nl/system/files/2021-04/Uitgebreide-beschrijving-FAST.pdf>
- Jeugddelinquentiedecreet*. (2019, februari 15). *Decreet betreffende het jeugddelinquentierecht*, art. 24. <https://www.ejustice.just.fgov.be/eli/decreet/2019/02/15/2019021521/justel>

- Jeugdhulp. (z.d.-a). *Jeugddelinquentierecht*. Opgroeien. <https://www.jeugdhulp.be/professionelen/jeugdhulp/landschap/uitbreidingsbeleid-jeugdhulp/jeugddelinquentierecht>
- Jeugdhulp. (z.d.-b). *Wat is de invulling van een positief project?* Opgroeien. <https://www.jeugdhulp.be/veelgestelde-vragen/jeugddelinquentie/wat-is-de-invulling-van-een-positief-project>
- Jeugdhulp. (z.d.-c). *Dienst voor herstelgerichte en constructieve afhandeling (HCA)*. Opgroeien. <https://www.jeugdhulp.be/organisaties/dienst-voor-herstelgerichte-en-constructieve-afhandeling-hca>
- Luyten, I. (2019, September 26). *Volwassenen over hun plaatsing als kind*. Sociaal.Net. <https://sociaal.net/achtergrond/volwassenen-over-hun-plaatsing-als-kind/>.
- Marshall, T. (1999). *Restorative Justice: An Overview*. Geraadpleegd op 23 januari 2025, van http://www.antoniascasella.eu/restorative/Marshall_1999-b.pdf
- Mathieu, S., Pleysier, S., & Put, J. (2022). *Exploratief onderzoek en procesevaluatie van de delictgerichte contextbegeleiding binnen het jeugddelinquentierecht* (Rapport Nr. 07). Steunpunt Welzijn, Volksgezondheid en Gezin. https://cdn.nimbu.io/s/5s8z9pq/channelentries/I04zjn2/files/2022_07%20Rapport_07_SWVG_EF_15%20DCB.pdf?s08d5u1
- Mendel, R. (2023, 27 maart). *Why youth incarceration fails: An updated review of the evidence*. The Sentencing Project. <https://www.sentencingproject.org/reports/why-youth-incarceration-fails-an-updated-review-of-the-evidence/>
- National Association Of Social Workers. (2023). *Social Justice*. <https://www.socialworkers.org/LinkClick.aspx?fileticket=QMjTfoiol58%3D&portalid=0>
- Openjustice.Be. (2006, 19 juli). *Wet van 13/06/2006 tot wijziging van de wetgeving betreffende de jeugdbescherming en het ten laste nemen van minderjarigen die een als misdrijf omschreven feit hebben gepleegd*. https://etaamb.openjustice.be/nl/wet-van-13-juni-2006_n2006009573.html
- Opgroeien. (2023, 17 februari). *Het verhaal van Wim, campusverantwoordelijke en Sam, begeleider in gemeenschapsinstelling De Grubbe*. <https://www.opgroeien.be/over-opgroeien/verhalen-van-medewerkers/wim-campusverantwoordelijke-en-sam-begeleider-gemeenschapsinstelling-de-grubbe>
- Opgroeien. (2024, 6 maart). *Lanceer je carrière in een gemeenschapsinstelling*. <https://www.opgroeien.be/jobs/lanceer-je-carriere-een-gemeenschapsinstelling>
- Pleysier, S. (2023, 13 juni). *Jeugddelinquentierecht: Wat blijft nog over van vrijheidsberoving als laatste redmiddel?* Sociaal.Net. <https://sociaal.net/opinie/jeugddelinquentierecht-vrijheidsberoving-als-laatste-redmiddel/>
- Sillis, M. (2020, 9 november). *Jongeren in Everberg: 'Ik kan niet beloven dat ik niet terugkom. Maar dat is wel het plan'* Sociaal.Net. <https://sociaal.net/verhaal/everberg-jongeren-in-gemeenschapsinstelling-de-grubbe/>
- Sillis, M. (2021, 22 juni). *'Jongeren zomaar opsluiten in een gesloten instelling heeft geen zin'*. Sociaal.Net. <https://sociaal.net/achtergrond/delictgerichte-contextbegeleiding/>
- Smolders, C. (2023, 22 februari). *De nieuwe werking van de gemeenschapsinstellingen*. jeugdrecht.be. <https://www.jeugdrecht.be/node/42>
- Stalpaert, K., Le Roy, J., & Claes, B. (2017). *Het belang van thuis: jongeren in een gesloten gemeenschapsinstelling*. <https://sociaal.net/achtergrond/jongerenin-gesloten-gemeenschapsinstelling/>
- Steyaert, J. (2016, 18 maart). *1912 Wet op de kinderscherming*. Canon Sociaal Werk. https://www.canonsociaalwerk.eu/be/details.php?cps=22&auteur_id=2&canon_id=197
- Van Cleynenbreugel, J. (2023, 5 oktober). *Aanpak jeugddelinquentie: 'Werken met een jongere, is werken met zijn gezin'*. Sociaal.Net. <https://sociaal.net/verhaal/aanpak-jeugddelinquentie-werken-met-jongere-en-gezin/>

- Vandeurzen, J., Van Mulders, S., & Verhegge, K. (2019). *Modulering van de publieke jeugdinstanties 3.0*. Agenschap Opgroeien. https://www.jeugdhulp.be/sites/default/files/documents/modulering_publicke_jeugdinstanties_3.0.pdf
- Verenigde Naties. (1989). *Verdrag inzake de Rechten van het Kind*. Kinderrechten.be. https://kinderrechten.be/sites/default/files/kinderrechtenverdrag_nederlandse_vertaling.pdf
- Vrijens, C. (2023, 21 maart). *Gesloten jeugdhulp: 'Maak van afzondering de uitzondering.'* Sociaal.Net. <https://sociaal.net/opinie/gesloten-jeugdhulp-maak-van-afzondering-de-uitzondering/>
- VRT nws. (2024, 6 december). *"Velen zitten hier voor andere feiten, maar drugs zit in het pakket": jongeren in gesloten instelling getuigen*. vrtnews.be. <https://www.vrt.be/vrtnews/nl/kijk/2024/12/06/jeugddelinquenten-mimir-2f4907d6-57dd-4e5c-9970-d76cbf3a7d60/>
- Wachtel, T. (2016). *Restorative justice: An introduction*. International Institute for Restorative Practices. Geraadpleegd op 23 januari 2025, van <https://www.iirp.edu/images/pdf/paradigm.pdf>
- Walgrave, L. (2003). *Restorative Justice for Juveniles*. In M. Gabrielle & M. Allison (Reds.). Hart Publishing. https://www.8-926-145-87-01.ru/wp-content/uploads/2014/07/Allison_Morris_Gabrielle_Maxwell_Restorative_JuBookZZ.org_.pdf